

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА
Факультет міжнародних відносин, політології та соціології
Кафедра політології**

МЕТОДИКА І ТЕХНОЛОГІЯ ПОЛІТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Методичні рекомендації до вивчення дисципліни для здобувачів

першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

спеціальності – 052 Політологія

(електронне видання)

Одеса

2023

УДК 32:303.7(072)

М 545

Укладач: к. політ. н., **Михайло ШАБАНОВ** – доцент кафедри політології
Одеського національного університету імені І.І. Мечникова

Рецензенти:

ПЕХНІК Алевтіна – к.політ.н., доцент кафедри суспільних комунікацій та
регіональних студій Одеського національного університету ім. І.І. Мечникова

МАЙСТРЕНКО Юлія - кандидат політичних наук, доцент кафедри
міжнародних відносин Одеського національного університету ім. І.І.
Мечникова

*Рекомендовано Вченою радою факультету міжнародних
відносин, політології та соціології Одеського національного
університету імені І. І. Мечникова*

(Протокол № 1 від 30 серпня 2023 р.)

Методика і технологія політичних досліджень. [Електронний ресурс] :
електрон. метод. рекомендації до практичних занять з курсу «Методика і
технологія політичних досліджень» для студ. першого (бакалавр) рівня вищої
освіти / уклад. Шабанов М.О.. – Одеса : Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова,
2023. – 38 с.

Методичні рекомендації підготовлено з метою надання допомоги бакалаврам у вивченні
та розумінні змісту процесу та основних етапів проведення наукового дослідження,
застосування загальнонаукових та практичних методів збору, систематизації та аналізу
політичних явищ та процесів. Методична розробка містить тематику лекційних, тематику
практичних занять, завдання для самостійної роботи, короткий термінологічний словник,
перелік питань до іспиту та список рекомендованої літератури

УДК 32:303.7(072)

© Одеський національний університет

імені І. І. Мечникова, 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ ТЕМИ.....	6
ТЕМИ РЕФЕРАТІВ, ПОВІДОМЛЕНЬ ТА ДОПОВІДЕЙ.....	22
ФОРМИ КОНТРОЛЮ І МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ	24
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	33
ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК.....	37

ВСТУП

В умовах сьогодення політична наука потребує необхідного методичного та емпіричного забезпечення. Політичне життя, яке постійно розвивається та динамізується невпинно створює умови для інноваційних змін. Методика і технологія політичних досліджень відповідає на найбільш актуальні запити загального політологічного дискурсу, тобто щодо застосування основних загальнонаукових та прикладних методів у аналітиці політичних процесів. Наукове дослідження - це творчий і дуже індивідуальний процес, що вимагає повного занурення і уваги до найдрібніших деталей. Проте, дослідницька робота незмінно повинна проводитися за певними правилами, що дозволяють привести готовий матеріал в єдину і зручну для сприйняття форму. Саме тому методи дослідження мають велике значення.

Для того щоб визначитися з тим, що ж собою являють методи дослідження, варто почати з більш загальних понять. Наукове дослідження - це цілеспрямований процес, пов'язаний із бажанням пізнавати і вивчати якісь аспекти і закономірності. У кожного наукового дослідження має бути своя чітка, сформульована мета, яка має бути спрямована на пізнання чогось невідомого, пошук відповідей на нагальні запитання, або ж підтвердженнь різних наукових припущень.

Мета курсу. Основною метою дисципліни є систематичний виклад, інтерпретація та обґрунтування сучасної методології, методик та технологій політичного дослідження.

Завдання курсу: систематизація, концептуальних засад політичного дослідження, розкриття змісту понять «методологія», «методика» та «технологія сучасного політичного дослідження», формування у здобувачів навичок щодо проведення політичних (політологічних) досліджень;

вивчення методологічних підходів до політичного аналізу та дослідження;

всебічний розгляд класичних теоретичних, емпіричних та формально логічних методів у політології;

виокремлення фундаментальних принципів та стратегії дипломного дослідження у політології.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувачі мають:

Знати:

- сутнісні особливості та основні методи отримання інформації у сучасному політичному дослідженні; роль та формування наукових теорій та гіпотез в процесі політичного дослідження;

- методологічні підстави соціально-політичних концепцій XIX - XX ст.

- основи сучасного політичного аналізу у системному поєднанні теоретичних та прикладних методів дослідницької роботи; методики підбору та опрацювання джерел та літератури із заданої теми політичного дослідження;

- проектування дипломної роботи як різновид політичного дослідження.

Вміти:

застосовувати основні методологічні підходи та методики політичних досліджень;

- комплексно застосовувати теоретичні та прикладні методи у політичному

дослідженні;

- виконувати евристичні завдання, що передбачають діяльність за складним

алгоритмом, який містить процедуру конструювання раніше не відомих рішень та потребує використання великих масивів інформації.

ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ ТЕМИ

Змістовний модуль 1. «Фундаментальні основи політичних досліджень»

Тема 1. Вступ. Історія становлення сучасної методики політичного дослідження

Основні поняття: дослідження, суб'єкт дослідження, об'єкт дослідження; **масштаб дослідження, характер дослідження, рівень теоретичного узагальнення.**

План

1. Вступ. Зміст і засоби вивчення курсу.
2. Специфіка соціально-політичної галузі життя суспільства, закономірні проблеми його пізнання.
3. Історично перші методи дослідження.
4. Різновиди наукових методів у політичній науці та їх реалізація

Методичні рекомендації до вивчення теми.

Здобувачам рекомендується розпочати ознайомлення з темою заняття з наступних аспектів: вступ до курсу, де розкриваються базові засади дослідницької роботи політолога в сучасних умовах. Також необхідно звернути увагу на зміст і засоби вивчення курсу, його актуальність у сучасних умовах.

Наступним актуальним та важливим питанням є специфіка політичної галузі життя суспільства та проблеми її пізнання. Зокрема, необхідно відмітити динаміку та конфліктність політичних процесів на всіх рівнях. Мета і завдання соціального та політичного дослідження. Різниця між політичними дослідженнями сучасності: концептуально - теоретичний, методологічний та практико – прикладний рівень. Зміст понять «політика»,

«державна політика» «державна влада», «державне управління», їх взаємозв'язок та співвідношення.

Питання для самоперевірки

1. Які базові засади вивчення курсу «Методика і технологія політичного дослідження»? На яких фундаментальних знаннях засновано цей навчальний курс?
2. Що таке політична гносеологія?
3. Що таке наукова проблема?
4. Як структурувати політичне (політологічне) дослідження?
5. Які основні теоретичні методи у політичній науці Ви можете назвати?
6. Які основні практичні методи у політичній науці Ви можете назвати? Які з наукових практичних методів мають міждисциплінарний характер?
7. Скажіть в чому різниця між сучасними дослідження у політичній науці?

Тема 2. Сутність та зміст політичного дослідження

Основні поняття: дослідження, суб'єкт дослідження, масштаб дослідження, характер дослідження, рівень теоретичного узагальнення.

План

1. Поняття політичного дослідження, його відмінності
2. Структура політичного дослідження, його основні компоненти
3. Види політичних (політологічних) досліджень та їх основні характеристики.

Методичні рекомендації до вивчення теми.

Здобувачам рекомендується розпочати ознайомлення з темою заняття з наступних аспектів:

Поняття політичного дослідження. Сутність політичного дослідження. Основні підходи в інтерпретації понять: «політична аналітика» і «політична експертиза», «аналітично-експертні оцінки», «експертно-аналітичні оцінки». Рольові функції й завдання політичного аналітика й політичного експерта в політичному аналізі: загальне й особливе. Поняття «політичний експерт» і «політична експертиза». Основні види політичних (політологічних, соціально – політичних) досліджень.

Структура сучасного політичного дослідження. Практично орієнтований, проблемний підхід у політичному дослідженні. Фундаментальні та практико – прикладні політичні дослідження. Поняття політичної події. Основні складові політичної події. Методи дослідження політичних процесів. Порівняльні дослідження та їх різновиди. Рівні аналітичної розробки на науковій та науково – практичній проблематики.

Питання для самоконтролю:

- 1. Визначте, що таке наукове дослідження у політології?*
- 2. Назвіть засоби та правила структурування сучасного політичного дослідження.*
- 3. Що уявляє собою проблемний підхід у сучасній політичній науці?*
- 4. Які методи дослідження соціально – політичних процесів Ви вважаєте необхідними?*
- 5. Яку специфіку має політичне дослідження?*

Тема 3. Наукова теорія та гіпотеза у політичному дослідженні

Основні поняття: *політичне дослідження, теорія, гіпотеза, компоненти теорії, операціоналізація, вимірювання, валідність, програма дослідження, репрезентативна вибірка.*

План

1. Створення наукової теорії, її компоненти та функції.
2. Різновиди наукових теорій у політології
3. Гіпотези в політологічному дослідженні.
4. Правила формулювання наукових гіпотез у науковій аналітиці

Методичні рекомендації до вивчення теми.

Здобувачам рекомендується розпочати ознайомлення з темою заняття з наступних аспектів:

Створення теорії: поняття та гіпотези в політології. Сутність та логіка побудови теорії. Компоненти наукової теорії. Перевірка та вдосконалення теорії. Формулювання гіпотез та їх роль у політичному дослідженні. Операціоналізація та вимірювання. Робоча гіпотеза. Помилка вимірювання. Валідність. Надійність наукової гіпотези. Політичні (політологічні) теорії. Особливості формулювання гіпотез у політичному (політологічному) дослідженні.

Питання для самоперевірки

1. На чому базується сучасна наукова теорія?
2. Дайте визначення терміну наукова політологічна теорія?
3. Яким чином можна верифікувати та вдосконалити наукову теорію?
4. Що таке наукова гіпотеза? Які різновиди наукової гіпотези Ви можете назвати?
5. Які особливості формулювання гіпотез у політичному (політологічному) дослідженні.

Тема 4. Програма політичного дослідження та її структура. Реалізація програми у дослідницькому процесі

Основні поняття: *програма наукового дослідження, дослідницька звітність, експеримент, «польові» дослідження, вибірка, опрацювання даних, науковий метод*

План.

1. *Мета і програма дослідження. Врахування в програмі дослідження альтернативних гіпотез.*
2. *Польові експерименти та експериментальні програми, Вибір програми дослідження.*
3. *Процес політичного дослідження. Вибір методів наукового дослідження.*
4. *Аналіз даних. Інтерпретація результатів дослідження.*
5. *Поточна та підсумкова звітність у науковому дослідженні*
4. *Особливості інтерпретації результатів політологічного дослідження*

Методичні рекомендації до вивчення теми.

Мета і програма дослідження. Врахування в програмі дослідження альтернативних гіпотез. Експериментальні програми дослідження. Формування груп. Польові експерименти та експериментальні програми, Вибір програми дослідження.

Здобувачі звертають увагу на визначення чинників, що загрожують вальдності. Процес політичного дослідження. Вибір методів наукового дослідження. Аналіз даних. Інтерпретація результатів дослідження. Модуль дослідження. Доктринальні ідеї та принципи політичного дослідження.

Питання для самоперевірки

1. *Які основи має програма політичного дослідження?*
2. *Охарактеризуйте особливості експериментальних програм дослідження у політичній науці.*

3. Назвіть чинники, що загрожують валідності?
4. Як правильно інтерпретувати результати наукового дослідження у політології?
5. Чим виступає модуль наукового дослідження? Які принципові характеристики він має?
6. Які доктринальні ідеї та принципи політичного дослідження Ви знаєте?
7. Яким чином підтвердити доктринальні ідеї у дослідницькій роботі?

Тема 5. Принципи політичного дослідження

Основні поняття: *науковий принцип, соціальна діалектика, системність, історизм, детермінізм, квантифікація, верифікація, фальсифікація.*

План

1. Поняття принцип філософського та наукового пізнання
2. Фундаментальні принципи пізнання. Об'єктивність. Історизм. Детермінізм. Зв'язок наукової теорії із практикою.
3. Процедури систематизації, квантифікації, верифікації, фальсифікації.
4. Роль вищої школи у підготовці політичних аналітиків та застосуванні наукових принципів у аналітичній роботі.

Методичні рекомендації до вивчення теми.

Здобувачам рекомендується проаналізувати поняття принципу філософського та наукового пізнання. Також відповісти на питання щодо наявності фундаментальних принципів пізнання в масштабах соціально – політичного дискурсу наук. Визначити основні принципи: об'єктивність. Історизм, детермінізм. Здобувачі повинні розуміти зв'язок наукової теорії із практикою.

Необхідно знати, що таке: систематизація, квантифікація, верифікація та фальсифікація. Здобувачі також звертають увагу на процеси інтегрування з

іншими науками. Роль вищої школи у підготовці політичних аналітиків та застосуванні наукових принципів у аналітичній роботі.

Питання для самоперевірки

1. *Що таке принцип наукового пізнання? Які він має концептуальні засади?*
2. *Охарактеризуйте принцип історизму?*
3. *Назвіть правила систематизації наукового політологічного знання.*
4. *Визначте засади інтегрування політології з іншими гуманітарними науками на сучасному етапі?*
5. *Як Ви розумієте поняття «міждисциплінарний»?*

Тема 6. Загальнонаукова методологія та особливості її застосування в політичних дослідженнях

Основні поняття: наукова методологія, філософська методологія, загальнонаукові методи, концептуалізація, формалізація, типологізація

План

1. *Загальнонаукова методологія та особливості її використання політичних досліджень*
2. *Основні закони та закономірності застосування загальнонаукової методології*
3. *Загальнонаукові методи політичного дослідження.*

Методичні рекомендації до вивчення теми.

Здобувачі звертають увагу на використання загальнонаукової методології у політичних дослідженнях. Принципи емпіризму, теоретичного обґрунтування, ціннісної нейтральності, об'єктивності та неупередженості, відповідності та достовірності, дослідної перевірки отриманих результатів. Загальнонаукові методи політичного дослідження; ідеалізація, аналогія,

індукція, дедукція, абстракція, моделювання, аналіз, синтез, узагальнення, опитування, формалізації, математичної формалізації тощо.

Здобувачі повинні дійти висновку, що загальнонаукова методологія створює аналітичний фундамент для подальших політичних досліджень. Основа загальнонаукової методології виступає політична філософія та загальнонаукові основи, що синтезують різні типи знання.

Питання для самоперевірки

1. *Як Ви розумієте поняття загальнонаукова методологія?*
2. *Які основи загальнонаукової методології Ви можете назвати?*
3. *Охарактеризуйте принципи емпіризму, теоретичного обґрунтування, ціннісної нейтральності, об'єктивності та неупередженості,*
4. *Якими є засоби застосування методу ідеалізації?*
5. *Назвіть сфери застосування математичних методів у політичних дослідженнях?*

Тема 7. Методологічна основа політичних досліджень

Основні поняття: наукова рефлексія, діалектика, позитивізм, раціоналізм, прагматизм, матеріалізм.

План

1. *Позитивізм та неопозитивізм*
2. *Постпозитивізм. Критичний раціоналізм.*
3. *Концепція прагматизму, її основні риси у соціально – політичних дослідженнях*
4. *Діалектичний та історичний матеріалізм*

Методичні рекомендації до вивчення теми.

Здобувачі звертають увагу на різноманітність методологічних підходів у політичних дослідженнях. Позитивізм та його сутність. Три етапи

у розвитку позитивізму. Перший етап: О. Конт, Е. Літтре, П. Лаффіт, Г. Спенсер. Закон трьох стадій розвитку пізнання та ідея побудови суспільства на науковій основі О. Конта. Органічна теорія суспільства Г. Спенсера.

Другий етап: Мах, Авенаріус. Емпіріокритицизм. Третій етап. Віденський гурток та Берлінське товариство емпіричної філософії. Неопозитивізм та його основні напрямки: логічний атомізм, логічний позитивізм, загальна семантика та ін. Неопозитивізм про структуру наукового дослідження та формалізацію гносеологічних проблем. Постпозитивізм. Критичний раціоналізм етапи його розвитку. Методологічні та соціально-політичні ідеї К. Поппера.

Питання для самоперевірки

1. *Чим пояснюється різноманітність методологічних підходів у політичних дослідженнях? Які підходи є фундаментальними?*
2. *Надайте характеристику органічній теорії суспільства Г. Спенсера?*
3. *Назвіть засадничі принципи позитивізму О.Конта?*
4. *Охарактеризуйте методологічні та соціально-політичні ідеї К. Поппера.*
5. *Віденський гурток та Берлінське товариство – визначте основні ідеї.*

Змістовний модуль 2. «Практико – прикладні аспекти політичних досліджень»

Тема 8. Природничо-наукові підходи до вивчення політики та соціально-політичних явищ і процесів

Основні поняття: *міждисциплінарність, механіцизм, натуралізм, сцієнтизм, синергетика, соціобіологія, біополітика*

План

- 1. Принципи механіцизму та натуралізму у науці нового часу, Криза механізму і натуралізму*
- 2. Сцієнтичність соціально-політичних концепцій XIX - XX ст.*
- 3. Соціобіологія та біополітика. Основні теорії та зв'язок з політологією.*
- 4. Синергетика та її методи у політичних дослідженнях.*

Методичні рекомендації до вивчення теми.

Здобувачі звертають увагу на співставлення природних та соціально-політичних наук. Провідна роль природничих наук у їх взаємодії з науками про суспільство. Наука як цілісна сфера. Новий час - розвиток та домінування натуралізму в науці. Механіка та ідейні основи перших трактувань соціальної та політичної реальності. Принцип універсальності механіки та математики у філософських поглядах Спінози, Лейбніца, Гоббса та ін.

Ототожнення науковості з механіцизмом при вивченні суспільних процесів та явищ. Загально-філософські концепції про універсальність природи, суспільства й пізнання. Натуралізм як основа суспільного розвитку О. Конта. Г. Спенсер про суспільство як органічну систему. Принципова відкритість природничо-наукової методології та обмеженість при дослідженні соціально-політичної галузі життєдіяльності суспільства.

Питання для самоперевірки

- 1. Механіка та ідейні основи перших трактувань соціальної та політичної реальності. Чим вирізняється даний науково – методологічний напрямок?*
- 2. Назвіть основні положення натуралістичної парадигми у соціально – політичній сфері?*
- 3. Охарактеризуйте соціобіологію та біополітику? Який рівень компліментарності знань між цими науками та сучасною політологією?*

4. В чому основні аспекти концептуально – методологічної обмеженості природничого підходу у політичній науці?

Тема 9. Формально-логічні методи політичних досліджень

Практичне заняття 9. Формально-логічні методи політичних досліджень
Основні поняття: системний метод, структурно – функціональний метод, порівняльний метод

План

1. Сутність системного методу та його основні аспекти. Основні напрямки системного підходу.
2. Структурно - функціональний аналіз соціально - політичних процесів та явищ.
3. Порівняльний метод - сутність та основи компаративістського погляду на політику,
4. Опис та пояснення, порівняння та аналіз, синтез, індукція, дедукція, доказ спростування

Методичні рекомендації до вивчення теми.

Здобувачам рекомендується розпочати ознайомлення з темою заняття з наступних аспектів:

Традиційний метод системного аналізу, структурно - функціональний аналіз, порівняльний (компаративістський) метод, Опис та пояснення, порівняння та аналіз, синтез, індукція, дедукція, доказ спростування, формалізація (абстрагування, ідеалізація, узагальнення). Наукова інтуїція. Здобувачі акцентують увагу на інтуїтивному пошуку необхідних даних для дослідження. Інтуїція як синтетичне уявлення про об'єкт пізнання, яке виникає за його безпосереднього сприйняття і охоплює об'єкт у цілому, потребує підтвердження аналітичними науковими методами. Інтегративна психолінгвістична модель інтуїтивних процесів у структурі діяльності складається з 12-ти блоків і механізмів, котрі можуть діяти послідовно або частково перетинатися в часі. При використанні цієї моделі в аналізі процесів

класифікації з точки зору теорії систематики невід'ємним вважається поєднання логіки й інтуїції, що ґрунтується на розумінні логіки як аналізу, а інтуїції – як первинного синтезу. Виокремлення об'єктів класифікації на ґрунті ознак проводиться з опертям на інтуїцію, порівняння й вибір ознак, а також побудова класифікаційної схеми – з опертям на аналітичні методи.

Увагу звертають на поняття інформаційного інсайту. Політологічний дискурс акумулює в цьому випадку теорію та практичні здобутки. Джерелом для надходження нових знань можуть бути інформаційний моніторинг та вільний дослідницький пошук у відкритих базах даних та публіцистиці.

Практичне заняття 10. Емпіричні методи політичних досліджень

Основні поняття: *опитування, анкетування, інтерв'ювання, тестування, контент аналіз, івент аналіз, дискурс аналіз*

План

1. Підготовка інструментарію опитування та етапи його проведення.
2. Опитування та види опитування громадської думки.
3. Зміст інтерв'ювання та формулювання питань
4. Спрямоване опитування та його методика.
5. Контент та івент аналіз даних, дискурс

Методичні рекомендації до вивчення теми.

Здобувачам рекомендується розпочати ознайомлення з темою заняття з наступних аспектів:

Техніка опитування в політологічному дослідженні. Поняття, призначення та види опитування в політологічному дослідженні. Анкетне опитування: поняття, призначення. Різновиди анкетування: очне (звичайне), заочне (поштове, пресове). Переваги і недоліки анкетування. Поняття та призначення анкети. Фази анкетного опитування.

Визначити сутність інтерв'ю. Інтерв'ю – цілеспрямована (сфокусована) бесіда респондента та інтерв'юера, під час якої респондент надає відповіді на пропоновані йому запитання. Структуровані інтерв'ю передбачають підготовку та використання однакових запитань, що задаються респондентам в однаковому порядку.

Напівструктуровані інтерв'ю дозволяють при дотриманні в цілому загального порядку та формулювань запитань додавати запитання у відповідь на слова респондентів, передбачають більше гнучкості. Неструктуровані інтерв'ю – вільне обговорення заздалегідь визначеної теми, питання можуть формулюватися по-різному і ставитися у різній послідовності. Структуровані інтерв'ю дозволяють: отримувати первинні дані (багато якісних даних); уточнювати деталі; порівнювати дані в рамках великих груп або між різними групами; доповнити кількісні дані.

Класифікація інтерв'ю: за типом респондентів – кількість: групове, аудиторне, індивідуальне; якість: інтерв'ю з посадовою особою, експертом, респондентом, з самим собою; за призначенням – розвідувальне, контрольне, основне; за ступенем формалізації – вільне (клінічне, психоаналітичне), глибинне, фокусоване (спрямоване), з відкритими питаннями, із закритими питаннями (стандартизоване).

Телефонне опитування, стандартизоване інтерв'ю, технологія вибірки, вивчення документів, спостерігання, контент-аналіз, соціометрія, експеримент, експертні оцінки.

Питання для самоперевірки

1. *Визначте, що таке техніка опитування в політологічному дослідженні?*
2. *Чи має метод опитування міждисциплінарний характер?*
3. *Які різновиди опитування у політологічній науці Ви можете назвати?*

4. Охарактеризуйте етапи проведення анкетування. Складання екзїт - полу
5. Чому метод інтерв'ю має важливий характер для складання політичного іміджу?

Тема 11. Опрацювання даних політичного дослідження

Основні поняття: *інформаційні данні, обробка даних, аналіз політики, аналіз державної політики, статистичний аналіз, графічне представлення, перемінна*

План

1. Збирання та аналіз даних. Кодування, книга кодів та кодувальний бланк.
2. Опис даних: побудова таблиць, діаграм, гістограм.
3. Контрольних бланк для оцінки політичного дослідження
4. Вивчення взаємозв'язків між кількома перемінними. Аналіз таблиць для політичного дослідження.

Методичні рекомендації до вивчення теми.

Здобувачам рекомендується розпочати ознайомлення з темою заняття з наступних аспектів:

Збирання та аналіз даних. Першочерговим завданням при обробці інформації є створення системи, що здатна переводити інформацію з неактивної форми на web-сторінках в активну. Тобто інформація може бути перетворена в згруповану та структуровану за допомогою переведення в реляційну форму та розміщена у базі даних, що зручно для подальшого аналізу. Кодування, книга кодів та кодувальний бланк. Опис даних: побудова таблиць, діаграм, гістограм. Перелікова таблиця. Лінійна таблиця. Секторна діаграма ті гістограма. Двобічна гістограма. Таблиця взаємного сполучення ознак, Аналіз одномірних розподілів.

Вимірювання середньої тенденції та дисперсії. Вимірювання для номінальних перемінних. Вимірювання для порядкових перемінних. Вимірювання для інтервальних перемінних. Вивчення Взаємозв'язків між двома перемінними. Вивчення взаємозв'язків між кількома перемінними. Аналіз таблиць. Пот-аналіз. Аналіз часових рядів. Контрольних бланк для оцінки політичного дослідження.

Питання для самоперевірки:

1. Назвіть правила збирання та аналізу даних.
2. Опис даних: побудова таблиць, діаграм, гістограм. Перелікова таблиця. Визначте безумовні критерії у застосування цих методичних інструментів.
3. Охарактеризуйте правила вимірювання у сучасній політичній науці.
4. Що таке контрольний бланк для оцінки політичного дослідження?

Тема 12. Технологія політичного дослідження

Основні поняття: наукова проблема, монографія, дипломна робота, реферативна робота, дисертація, реферат, наукова доповідь, наукове джерело

План

1. Специфіка політичного дослідження та його риси
2. Види політичного дослідження: монографія, стаття, дисертація, курсова та дипломна роботи, наукова студентська робота, реферат
3. Вибір теми дослідження. Структурування наукової проблеми у дослідницькій роботі
4. Структура політичного дослідження: вступ, основна частина, висновки.
5. Підбір та опрацювання джерел літератури, їх класифікація

Методичні рекомендації до вивчення теми.

Здобувачам рекомендується розпочати ознайомлення з темою заняття з наступних аспектів:

Звернути увагу на специфіку політичного дослідження. Наявність різних точок зору на предмет та дослідницьку мету політології пояснюється тим, що через слабку розвиненість феномену «політичне», недосконалість методологічного арсеналу світової науки і рефлексивної здатності філософії ще не до кінця є зрозумілою його специфічна природа, а також закономірності функціонування і перетворення в своє органічне ціле

Види політичного дослідження: монографія, стаття, кандидатська та докторська дисертації, курсова та дипломна роботи, наукова студентська робота, реферат тощо. Вибір теми дослідження. Підбір та опрацювання джерел літератури, їх класифікація. Структура політичного дослідження: вступ, основна частина, висновки. Обґрунтування актуальності теми дослідження. Історіографічний огляд літератури. Вивчення літературних джерел. Бібліографічно-довідковий апарат в бібліотеках і архівах. Використання ЗМІ в політологічному дослідженні. Вербальний канал та виявлення дезінформації. Джерела і застосування зведених даних.

Визначення мети та завдань дослідження. Виклад основної частини дослідження: розділи, глави, параграфи. Узагальнення, висновки, рекомендації. Науковий апарат політичного дослідження: Посилання, Список використаної літератури, бібліографія, предметний та іменний покажчики тощо. Використання - схем, діаграм, графіків, таблиць, мап. Оформлення дослідження.

Питання для самоперевірки

- 1. Які структурні компоненти наявні у дипломній роботі?*
- 2. Назвіть принципи підбору та опрацювання джерел літератури, їх класифікації.*
- 3. Дайте визначення наукового апарату політичного дослідження.*
- 4. Назвіть правила застосування даних у кваліфікаційній роботі.*

5. Які джерела можна використовувати у кваліфікаційному дипломному дослідженні?
6. На скільки виправданим використання у кваліфікаційній роботі схем, діаграм, графіків, таблиць, мап?
7. Назвіть основні правила у технічному оформленні дослідження?

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ, ПОВІДОМЛЕНЬ ТА ДОПОВІДЕЙ

1. Проблемний підхід в політологічному дослідженні
2. Класифікація основних видів політологічного дослідження.
3. Політологічне дослідження та суспільна практика.
4. Міждисциплінарні дослідження у політології
5. Логіка побудови та компоненти теорії
6. Роль та формування гіпотез в процесі підготовки до політичного дослідження
7. Вимірювання у політологічному дослідженні та його рівні
8. Сутність валідності та чинники, що їй загрожують.
9. Програма дослідження, її структурні компоненти та різновиди
10. Аналіз інформаційних даних та їх первинна обробка
11. Бази даних для політологічного дослідження
12. Специфіка пізнання соціально – політичної реальності
13. Гносеологічні принципи у політичній науці
14. Взаємозв'язок принципу історизму та детермінізму у політичній науці

15. Міждисциплінарність та специфіка інтегрування політології з іншими науками
16. Принципи дослідницької етики та академічної доброчесності у сучасній політичній науці
17. Емпіризм у політичному дослідженні
18. Проблеми теоретичного обґрунтування у політичному дослідженні
19. Ціннісна (ідеологічна) нейтральність у політичному дослідженні
20. Методи індукції та дедукції у політичному дослідженні.
21. Закон трьох стадій розвитку пізнання О. Конта
22. Органічна теорія суспільства Г. Спенсера
23. Неопозитивізм про структуру наукового дослідження.
24. Сутність політологічного дослідження та його наукова актуальність
25. Різновиди сучасного політичного дослідження
26. Принципи опрацювання джерел для дослідницької роботи політолога
27. Використання ЗМІ в політологічному дослідженні
28. Данні аналітичних центрів у політологічному дослідженні
29. Механіка як ідейна основа первинних трактувань соціально-політичної реальності.
30. Натуралізм як основа теорії суспільного розвитку О. Конта:
31. Вплив провідних природничо-наукових концепцій ХХ ст. на соціально-політичне знання
32. Відкритість природничо-наукової методології у соціально-політичних дослідженнях.

33. Предметна область біополітики та специфіка її методології
34. Експериментальна основа біхевіоризму. Необіхевіористичні теорії К.Халла, Е. Томлена, Б. Скіннера
35. Базові аспекти системного підходу.
36. Теорії функціоналізму Т. Парсонса та Р. Мертона.
37. Метод аналізу у політології
38. Метод синтезу у політологічному дослідженні
39. Опис та пояснення у політологічному дослідженні
40. Попереднє тестування у дослідницькій роботі політолога
41. Моніторинг за процесами опитування
42. Вибіркове та спеціалізоване інтерв'ювання
43. Політичний моніторинг та його різновиди
44. Обробка даних у політичних дослідженнях
45. Особливості опису даних для політичного дослідження
46. Первинний статистичний аналіз сукупності отриманих у дослідженні даних
47. Робота з перемінними у політичному дослідженні: специфіка та принципи

ФОРМИ КОНТРОЛЮ І МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

(у т.ч. критерії оцінювання результатів навчання)

У вивченні навчальної дисципліни застосовано три види контролю :
поточний, періодичний та підсумковий.

Поточний контроль проводиться під час лекцій, семінарських занять, а також виконуючи окремі самостійні (індивідуальні) завдання.

Періодичний - перевірка самостійно підготовленого конспекту, реферату з вивченої літератури, співбесіда, письмова контрольна робота.

Підсумковий контроль складається з результатів поточного та періодичного контролю та проводиться у формі іспиту.

Підсумковою формою контролю для студентів, які не виконали програму курсу з будь-яких причин, є іспит за окремим переліком питань.

Критерії оцінювання знань здобувача

Оцінка «відмінно» ставиться у випадку:

здобувач вільно володіє визначеними програмою, знаннями й уміннями; здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою різних методів наукового аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями; правильно і в достатній кількості добирає необхідні для повноти аналізу відповіді факти; доброю мовою висловлює власне ставлення до навчального матеріалу; відповідь чітка, логічна та завершена.

Оцінка «добре» ставиться у випадку:

здобувач достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, використовуючи при цьому обов'язкову літературу; але при відповіді на деякі питання не вистачає достатньої глибини та аргументації, застосовує знання для розв'язання стандартних ситуацій; самостійно аналізує, узагальнює і систематизує навчальну інформацію, але допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Власне ставлення

студентом висловлюється, але в аргументації зустрічаються окремі неточності; мова добра.

Оцінка «задовільно» ставиться у випадку:

здобувач володіє навчальним матеріалом не повністю або відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків, знає основні поняття навчального матеріалу; може використовувати знання в стандартних ситуаціях, має елементарні, нестійкі навички виконання завдань; але має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого та під час виявлення причинно наслідкових зв'язків і формулювання висновків. Мова спрощена.

Оцінка «незадовільно» з можливістю повторного складання ставиться у випадку:

Здобувач володіє матеріалом поверхово й фрагментарно, без аргументації та обґрунтування; безсистемно виокремлює випадкові ознаки вивченого; не чітко розуміє зміст основних понять; не вміє робити найпростіші операції аналізу і синтезу; узагальнення, формулювати висновки; під час відповіді допускаються суттєві помилки. Відсутні сформовані уміння та навички. Мова занадто спрощена.

Оцінка «незадовільно» з обов'язковим повторним вивченням дисципліни ставиться в разі:

незнання здобувачем головного навчального матеріалу, відсутності будь-якої логіки викладу, не володіє основними поняттями навчальної дисципліни та необхідними для виконання завдань уміннями.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний та періодичний контроль		Підсумковий контроль (іспит)	Сума балів
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2		
25	35	40	100

Форма підсумкового контролю – ІСПИТ

Теми семінарських занять	Кількість балів за вид роботи	Разом балів
Тема 1. Вступ. Історія становлення сучасної методики політичного дослідження	0 – 5 (опитування, участь у дискусії)	0 – 5
Тема 2. Сутність та зміст політичного дослідження	0 – 5 (Реферативна робота, есе, опитування, участь у дискусії)	0 – 5
Тема 3. Наукова теорія та гіпотеза у політичному дослідженні	0 – 5 (Реферативна робота, опитування)	0 – 5
Тема 4. Програма політичного дослідження та її структура. Реалізація програми у дослідницькому процесі	0 – 5 (Реферативна робота, опитування, участь у дискусії)	0 – 5
Тема 5. Принципи політичного дослідження	0 – 5 (Реферативна робота, опитування, участь у дискусії)	0 – 5
Тема 6.	0 – 5 (Реферативна робота, есе,	0 – 5

Загальнонаукова методологія та особливості її застосування в політичних дослідженнях	опитування, участь у дискусії)	
Тема 7. Методологічна основа політичних досліджень	0 –5 (Реферативна робота, есе, опитування, участь у дискусії)	0 – 5
Тема 8. Природничонаукові підходи до вивчення політики та соціально-політичних явищ і процесів	0 –5 (Реферативна робота, есе, опитування, участь у дискусії)	0 – 5
Тема 9. Формально-логічні методи політичних досліджень	0 –5 (Реферативна робота, есе, опитування, участь у дискусії)	0 – 5
Тема 10. Емпіричні та методи політичних досліджень	0 –5 (Реферативна робота, есе, опитування, участь у дискусії)	0 – 5
Тема 11. Опрацювання даних політичного дослідження	0 –5 (Реферативна робота, есе, опитування, участь у дискусії)	0 – 5
Тема 12. Технологія політичного дослідження	0 –5 (Реферативна робота, есе, опитування, участь у дискусії)	0 – 5
	Всього за семінарські заняття	60
	Підсумкове оцінювання	40
	Всього	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D	задовільно	
60-69	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Питання для підсумкового контролю

1. Специфіка політичної галузі життя суспільства та проблеми і пізнання
2. Основні методи отримання інформації у політичному дослідженні
3. Загальнонаукові методи політичного дослідження

4. Основні принципи загальнонаукової методології політичного дослідження
5. Природничо-наукові підходи до вивчення соціально-політичних явищ
6. Сіренгеність соціально-політичних концепції XIX - XX ст.
7. Соціобіологія, синергетика та використання їх ідей і методів у політичних дослідженнях
8. Позитивізм і неопозитивізм як методологічна основа політичних досліджень
9. Постпозитивізм як методологічна основа політичних досліджень
10. Критичний раціоналізм як методологічна основа політичних досліджень
11. Прагматизм як методологічна основа політичних досліджень
12. Діалектико-матеріалістична та історико-матеріалістична методологія політичних досліджень
13. Різноманітність методологічних підходів у політичних дослідженнях.
14. Системний метод у політичних дослідженнях.
15. Структурно-функціональний аналіз у політичних дослідженнях
16. Емпіричний метод у політичних дослідженнях.
17. Біхевіористичний метод у політичних дослідженнях
18. Історичний метод у політичних дослідженнях
19. Порівняльний метод у політичних дослідженнях.

20. Кількісні методи у політичних дослідженнях
21. Методика проведення статистичних досліджень
22. Методика проведення статистичних досліджень та конкретно-соціологічних досліджень
23. Метод політичного моделювання та його різновиди
24. Ситуаційне моделювання соціально-політичних явищ та процесів
25. Базові принципи системного моделювання
26. Комплексне використання різноманітних методів у політичному дослідженні
27. Політичний аналіз та його специфіка
28. Прикладний політичний аналіз
29. Логіка побудови наукової теорії та її основні компоненти
30. Гіпотези у політологічному дослідженні
31. Наукові категорії та поняття у політологічному дослідженні
32. Різновиди політичних досліджень та особливості їх використання
33. Структура політичного дослідження та його виклад
34. Науковий апарат політичного дослідження
35. Дипломна робота як різновид політичного дослідження.
36. Оформлення та захист дипломної роботи

37. Анкетування та стандартизоване інтерв'ю: загальне та особливе
38. Вибірка та її різновиди
39. Вивчення документів
40. Описання та пояснення
41. Порівняння та аналогія
42. Індукція та дедукція
43. Формалізація та ідеалізація
44. Переваги та недоліки методу включеного спостереження
45. Шкалювання як метод політології
46. Метод алгоритму
47. Проведення опитування та види опитування громадської думки
48. Взаємозв'язок контент-аналізу з іншими методами зібрання показників
49. Івент-аналіз та його взаємозв'язок з іншими методами зібрання показників.
50. Політологічне дослідження та суспільна практика

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ДО ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Основна

1. Афонін Е. Парсонс Толкотт / Е. Афонін, Т. Новаченко // Історія політичної думки: навч. енцикл. словник-довідник / за заг. ред. Н. М. Хоми [В. М. Денисенко, Л. Я. Угрин, Г. В. Шипунов та ін.]. – Л. : Новий Світ–2000, 2014. – 766 с. – С. 522–523.
2. Байрак С. О. Методика і техніка політичних досліджень : програма нормативної навчальної дисципліни підготовки бакалавра, спеціальність «052 Політологія», освітньої програми «Політологія та державне управління»/ С. О. Байрак ; Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки. - Луцьк, 2018. - 35 с.
3. Головатий М. Концептуальні засади політичної теорії та методів її дослідження. *Політичний менеджмент*. 2012. № 1 – 2. С. 3 – 10
4. Громадська Н. А. Методологія політичного аналізу : методичні рекомендації / Н. А. Громадська. – Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2019. – 56 с. – (Методична серія ; вип. 277).
5. Громадська Н. А. Методологічні аспекти політичного аналізу. *Наукові праці : науково-методичний журнал*. Вип. 290. Т. 278. Державне управління. – Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2017. – С. 85–89.
6. Громадська Н. А. Політичний аналіз як невід’ємна складова політичної журналістики. *Наукові праці*. Вип. 261. Т. 273. Політологія. – Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. П. Могили, 2016. С. 34–38.
7. Доцяк І.І. Методика і техніка політологічних досліджень: Навчально-методичний посібник для студентів. Напрямок підготовки 052 «Політологія» -

Івано-Франківськ : ВДВ ЦІТ Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2017. – 38 с.

8. Дубняк К. В. Соціальні мережі Інтернет як засіб обміну інформацією. *Держава та регіони. Серія : Соціальні комунікації*. 2014. № 3. С. 122-126.

9. Кілочицька Т. В. Передумови виникнення та становлення синергетики. *Наука та наукознавство*. 2014. № 1. – С. 101–109.

10. Кобильник В. В. Порівняльний метод як основа політологічного дослідження. *Збірник наукових праць «Політологічні студії»*. 2011. Вип. 2. С. 54 - 65

11. Кривошеїн В. Кун Томас Семюел / В. Кривошеїн // Історія політичної думки: навч. енцикл. словник-довідник / за заг. ред. Н. М. Хоми ; [В. М. Денисенко, Л. Я. Угрин, Г. В. Шипунов та ін.]. – Л. : Новий Світ-2000, 2014. – 765 с. – С. 357–358.

12. Лендзел М. Істон Девід. Історія політичної думки: навч. енцикл. словник- довідник / за заг. ред. Н. М. Хоми; [В. М. Денисенко, Л. Я. Угрин, Г. В. Шипунов та ін.]. – Л. : Новий Світ–2000, 2014. – 766 с. – С. 266–267.

13. Мацієвський Ю. В. Як писати наукові роботи з політології? : [навчальний посібник] Видання друге, перероблене і доповнене / Ю. В. Мацієвський, В. М. Лебедюк. – Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2015. – 148 с.

14. Остапенко М. Синергетичний підхід при дослідженні політичного плюралізму // *Методологія політичної науки : матеріали Всеук. наук. конф. «Перші методологічні читання»* / Укл. Денисенко В. М., Угрин Л. Я. – Л. : ЛНУ 2010. – 130 с. – С. 12–14.

15. Паніотто В., Харченко Н. *Методи опитування*. К., 2017. 338 с

16. Політична думка ХХ – початку ХХІ століть: методологічний і доктринальний підходи: підручник : у 2-х т. / за заг. ред. Н. М. Хоми ; [Т. В. Андрущенко, О. В. Бабкіна, В. П. Горбатенко та ін.]. – Львів : «Новий Світ-2000», 2016. – Т. 1. – 516 с.
17. Політична наука: Методи досліджень : підручник / О.А. Габріелян та ін. ; за ред. О.А. Габріеляна. – К. : ВЦ —Академія», 2012. – 320 с.
18. Сергєєв В. С. Концептуальні засади мережної методології дослідження політичних явищ і процесів: «політичні мережі» versus «мережне суспільство. *Грані*. 2011. № 1. С. 148–152.
19. Сергєєв В. С. Мережний вимір громадянського суспільства. *Філософія і політологія в контексті сучасної культури*. 2011. Вип. 1 (2). С. 247–254.
20. Шостак І.В. Анкетування: методичні рекомендації щодо організації та проведення соціологічного дослідження. Острог, 2021. 40 с.
21. Юськів Б. М. Синергетична методологія у політичній науці. Історія політичної думки : підручник / за заг. ред. Н. М. Хоми ; [І. В. Алексеєнко, Т. В. Андрущенко, О. В. Бабкіна]. – Л. : Новий світ-2000, 2016. – 1000 с. – С. 689–688.
22. Heywood A. *Politics* / A. Heywood. – 4th ed. – Houndmills: Palgrave MacMillan, 2013. – 520 p.
23. Watt J.H. Using the Internet for Quantitative Survey Research, <http://www.swiftinteractive.com/whitepapers/Watt/SIAarticle.html>

Додаткова

1. Бебик В. М. Базові засади політології: історія, теорія, методологія, практика / В. М. Бебик. – К. : МАУП, 2000. – 501 с.

2. Веймер Д. Аналіз політики: Концепції і практика / Д. Веймер, Е. Вайнінг; Пер. з англ. – К.: Основи, 1998. – 654 с.
3. Гогвуд Б. Аналіз політики для реального світу / Б. Гогвуд, Л. Ганн; Пер. з англ. – К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2004. – 396 с.
4. Говлет М. Дослідження державної політики: цикли та підсистеми політики / М. Говлет, М. Рамеш; Пер. з англ. – Л.: Кальварія, 2004. – 264 с.
5. Горбатенко В.П. Політичне прогнозування: Навч. посібник / В.П. Горбатенко, І.О. Бутовська. – К.: МАУП, 2005. – 152 с.
6. Коваленко А.О. Політичний аналіз, прогнозування / А.О. Коваленко. – К.: Наук. світ, 2002.
7. Політична аналітика в системі публічного управління : навч. посібник / [Телешун С.О., Сьомін С. В., Титаренко О. Р. та ін.] ; заг. ред. С. О. Телешуна. – К. : НАДУ, 2008. – 284 с.
8. Польовий М.А. Політичні процеси: теорія та практика моделювання : монографія / М.А. Польовий. – Одеса : Фенікс, 2011. – 288 с.
9. Політологія: історія та методологія /За ред. Ф.М.Кирилюка.– Київ, 2000.
10. Прикладна політологія : навч. посібник / [за ред. В. П. Горбатенка]. – К. : ВЦ —Академія, 2008. – 472 с.
11. Сергєєв В. С. Мережі здійснення політики: точки зору в сучасній політичній науці. *Грані*. 2009. № 2. С. 71–76.

Електронні інформаційні ресурси

1. Київський центр політичних досліджень і конфліктології. URL: <http://www.analitik.org.ua/ukr/purposes/>
2. Інститут політичних і етнонац. досліджень ім. І.Ф.Кураса НАН України URL: <http://www.ipiend.gov.ua>
3. Український незалежний центр політичних досліджень <http://www.ucipr.org.ua/index.php?lang=ua>
4. Центр Разумкова. URL: <https://razumkov.org.ua/>

5. Центр інновацій та розвитку:

http://www.uzhnu.edu.ua/uk/cat/depsndc_innov_rozv.

6. Центр політико-правових реформ: <http://pravo.org.ua/>.

7. Фонд «Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва» <https://dif.org.ua/>

ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК

Абстракція (латинського слова: abstractio - відволікання, відокремлення, виключення) - це ідеальний (такий, що не існує в дійсності) предмет, створений у результаті абстрагування - розумового процесу утворення абстрактних сутностей).

Абстрагування метод - метод пізнання, уявне виокремлення, виокремлення деяких елементів конкретної множини і відволікання їх від інших елементів цієї множини.

Верифікація наукова – це логіко-методологічна процедура встановлення істинності наукової гіпотези чи твердження на підставі їх відповідності емпіричним даним; 2) в межах логічного позитивізму – спосіб апробації наукових тверджень як приступних безпосередньому досвіду

Гіпотеза наукова – припущення щодо існування та розвитку певного явища на основі доведених наукових фактів.

Гіпотеза загальна – це вид гіпотези, що пояснює причину явища або групи явищ загалом.

Гіпотеза робоча – це вид гіпотези, який виступає науковим припущенням, що має тимчасовий характер.

Діалектика - вчення про найбільш загальні закономірності становлення, розвитку, внутрішнє джерело яких вбачається в єдності і боротьбі протилежностей.

Дедукція – спосіб логічного міркування, за якого нове положення виводиться шляхом від загальних положень до часткових висновків

Знання наукове – система перевірених і підтверджених наукових інформаційних даних, які утворюють єдину логічну структуру

Івент - аналіз метод – подієвий метод дослідження. Наприклад, дослідження політичної реальності, яке полягає в систематичному формалізованому поданні взаємодій між політичними акторами в рамках певної шкали.

Індукція - спосіб міркування від окремих фактів, положень до загальних висновків

Контент – аналіз метод – це науковий метод у політології, який спрямований на кількісний аналіз текстів і текстових масивів з метою подальшої змістовної інтерпретації виявлених числових закономірностей. Контент-аналіз застосовують під час вивчення джерел, інваріантних за структурою або сутністю змісту, але таких, що зовні існують як несистематизований, безладно організований текстовий матеріал.

Метод науковий - це система регулятивних принципів, прийомів і способів, за допомогою яких досягається об'єктивне пізнання дійсності в рамках науково-пізнавальної діяльності

Методика наукова – конкретизація методу, доведення його до інструкції, алгоритму, чіткого опису способу існування.

Механіцизм – це метод пізнання і світорозуміння, що розглядають світ як механізм. У ширшому сенсі механіцизм є метод зведення складних явищ до механіки, фізичних причин; протиставлявся віталізму.

Парадигма – це прийнята науковою спільнотою модель раціональної наукової діяльності.

Проблема наукова – це одна з найбільш стійких форм наукового знання, але й вони зазнають змін слідом за нагромадженням нових фактів. Коли зміни зачіпають фундаментальні принципи теорії, відбувається перехід до нових принципів, а отже, до нової теорії. Зміни ж у найзагальніших теоріях призводять до якісних змін усієї системи теоретичного знання, внаслідок чого відбуваються глобальні природничо-наукові революції і змінюється наукова картина світу.

Система – це безліч елементів, що перебувають у відносинах і зв'язках один з одним, яка утворює певну цілісність, єдність. Ціле більше суми своїх частин.

Системний аналіз - прикладний напрям теорії систем, що застосовується під час розв'язання складних слабоформалізованих проблем.

Системний метод - це науковий засіб дослідження соціально – політичної реальності, заснований на уявленні про цілісність та взаємозв'язаність всіх сегментів феномену.

Системний підхід - це напрям філософії та методології науки, спеціально-наукового знання і соціальної практики, в основі якого лежить дослідження об'єктів як систем.

Спостереження – це систематичне, цілеспрямоване вивчення об'єкта. Аби бути плідним, спостереження мусить відповідати наступним вимогам: 1. задуманості заздалегідь (спостереження проводиться для певного, чітко поставленого завдання); 2. планованості (виконується за планом, складеним відповідно до завдання спостереження); 3. цілеспрямованості (спостерігаються лише певні сторони явища, що викликають інтерес при дослідженні); 4. активності (спостерігач активно шукає потрібні об'єкти, риси, явища); 5. систематичності (спостереження ведеться безперервно або за певною системою).

Спостереження інклюзивне – це якісний метод дослідження, який дає можливість вивчати людей у їхньому природному середовищі, у повсякденних життєвих ситуаціях. Це форма польових досліджень, які відбуваються у реальних умовах, які, на відміну від експерименту, ніким не контролюються і не структуруються. Це гарний метод для виявлення того, що люди справді роблять, а не кажуть, що роблять.

Теорія наукова - це систематизовані знання в їхній сукупності. Наукові теорії пояснюють безліч накопичених наукових фактів і описують певний фрагмент реальності (наприклад, електричні явища, механічний рух, перетворення речовин, еволюцію видів тощо) за допомогою системи законів.

Теорія політична - це систематизовані політологічні знання в їхній сукупності, які характеризують закони та закономірності певної сфери соціально – політичного життя, організації політичної влади.

Факт науковий – це неодноразово підтверджений результат спостереження, що для всіх практичних цілей приймається як «істинний». Науковий факт може бути відкинений або замінений в міру розвитку науки.

Формалізація – це сукупність пізнавальних операцій, що забезпечує відволікання від значення понять і сенсу виразів формалізованої теорії з метою дослідження її логічних особливостей, дедуктивних і виразних можливостей.